

En musikstuderendes oplevelser med baby-bongo

Lotte W. Skyt

Bachelor i musik fra Københavns Universitet, sanger, musiker, samt småbørns-musikunderviser, ansat ved FoF-Lyngby, Lyngby Hovedgade 28, Kgs. Lyngby. Kon-takt: lotwalla@ofir.dk

Baggrund

Jeg har igennem de sidste 6 år været tilknyttet FOF-aftenskoleundervisning som an-svarlig for undervisningen i musikalsk le-gestue for små børn i alderen 1½ til 4 år sammen med de-res forældre eller bedste-forældre. Musikalsk legestue er i de seneste år blevet utrolig populært, der er en stor interesse og tilstrømning til holdene. I min undervisning tilstræber jeg, at vi arbejder som et team, både som helhed på holdene, men også i relationen mellem forælder og barn, og fra under-viser til barn eller foræl-der. Det er vigtigt, at alle er med og er enga-gerede i undervisningen. Min rolle som un-derviser er, med så få ord som muligt, at for-midle et kendskab til musikken, og være den igangsættende, der aktiverer forældrene, så de derefter kan aktiverer deres børn. Ligele-des er det primære i undervisningen at op-bygge et sammenhørighedsforhold, som er trygt, og det er vigtigt som formidler at væ-re med i kredsen af forældre, og børn og være aktiv i alle bevægelseslegene. Det sig-nalerer tryghed for forældrene, og dermed også for børnene.

Jeg er specialestuderende på Køben-havns Universitet, hvor jeg har musik som mit hovedfag. Sidste år i forbindelse med valg af specialeemne, blev jeg indbudt af en musikpædagogisk kollega til at overvæ-re hendes undervisning af 6 måneder gam-le spædbørn. Hun var med i et projekt for

formid-ling af salmer til spædbørn og deres mødre. Undervisningen foregik derfor i en kirke, i en hyggelig, uformel atmosfære og tone med vattæpper på marmorgulvet til at sidde eller ligge på, samt kage og kaffe til forældrene i pausen. Jeg fulgte undervisin-gen nogle uger i træk, og blev meget fascine-ret af børnenes lydhørhed overfor salmerne, børnesangene og instrumentsangene . Bør-nene var tydeligt deltagende og med i timen, de tog rasleæggene, rystede dem, smagte på dem og legede med dem. Trommerne var li-geledes et stort "hit", de gav, som rasleæg-gene, en lyd, næsten med det samme man rørte ved dem. De små børn var ikke ban-ge for at bruge instrumen-terne, tværtimod kunne man se på dem, når instrumenterne kom frem, at de blev meget ivrige og me-re aktive i deres kropssprog end ved nog-le af de andre aktiviteter. Den umiddelbare reaktion fra børnene var en tydelig og hør-bar glæde. Det var nyt for mig at opleve, da jeg ikke havde regnet med denne form for indlevelse i musikundervisningen fra så små børn. At de samtidig var koncentrerede omkring musikaktiviteterne i ca. 50 minut-ter var imponerende. Jeg blev grebet af en stor glæde ved at se denne umiskendelige re-aktion fra børnenes side på den musikalske stimulation.

Min undervisning af spædbørn og deres forældre

Da jeg var så heldig sidste år at få tilbudt et job som baby-bongounderviser, var jeg ikke sen til at sige ja tak, fordi jeg derved ville kunne mærke undervisningens virkning ganske tæt på. Jeg havde ikke tidligere arbejdet med spædbørn, så jeg måtte i gang med at finde materiale og et repertoire som tog hensyn til den aldersgruppes mentale og motoriske udvikling. Ligeledes var det et godt udgangspunkt for en kreativ proces i forbindelse med specialeskrivningen, så jeg både rent teoretisk, men også praktisk kunne se på den musikalske udvikling hos de små. I forberedelserne af undervisningen tænker jeg på vigtigheden af at skabe trygge rammer, både i valg af lokale til undervisningen, men også i selve repertoirevalget, og især i gentagelsen af sange og lyde. Spædbørn oplever musikken gennem visuelle, auditive og taktile stimulanser, og jo yngre de er, jo flere gentagelser bør der være fra undervisningsgang til undervisningsgang. Børn udvikler sig gennem gentagelser og føler tryghed ved kendt stof. Samtidig er det også vigtigt at have hyppige skift i timens repertoire, så de ikke mister interessen og dermed koncentrationen. Mine timer op-bygges over en skabelon med en velkomstsang, som er den samme hele forløbet igennem, dernæst arbejder vi med fagte- og sansesange, som godt kan ændres eller skiftes ud. Derefter har vi instrumentdelen, hvor vi leger med forskellige instrumenter og deres lyde. I sidste del af ti-men fokuseres på bevægelse, fordi jeg synes det er hensigtsmæssigt at tage de stillesiddende sange før bevægelsesafsnittet, så børnene får mulighed for at vænne sig til sangen og musikken, inden de bliver kastet ud i bevægelse og dans. Til sidst lytter vi til lidt hvilemusik og har afslutningsritualet med farvelsang.

Jeg var meget spændt, da undervisningsforløbet skulle starte, på hvordan både børn og forældre ville reagere på musikken, og om de ville opleve og modtage musikken, som jeg havde planlagt det og målrettet til dem. Vi havde et forløb på 10 gange, fordelt over 3 måneder, fra spædbørnene var 6-7 måneder gamle, til de var omkring 10 måneder gamle. Forældrene og jeg oplevede fra gang til gang en voksende ivrighed hos børnene, fordi de efterhånden blev bekendt med sangene og materialerne, og at ændring af repertoire kan være nødvendigt over tid. I de første timer, hvor mange af spædbørnene endnu ikke kunne sidde op selv, lavede vi en del af sanse- og fagtesangene med børnene liggende på vattæpper på gulvet. Senere i forløbet, og i takt med spædbørnenes udvikling både mentalt og motorisk, blev øvelserne mere aktive og udført i siddende position.

Børnene var bl.a. fuldstændig fascineret af rasleæggene, som er gode begynderinstrumenter idet de har flotte farver, kan smages på og ikke er større end små børn kan holde dem i hånden. Spædbørn imiterer gerne de voksnes bevægelser, og efterhånden som børnene på holdet havde set de voksne lave forskellige bevægelser og rytmer med rasleæggene, kom de med på flere af øvelserne. Det at skabe rytme er med til at videreudvikle spædbørns årsag og virkningsudvikling, som begynder i 4-6 måneders alderen, og som fortsætter langt ind i den sensomotoriske udviklingsproces (Piaget, 1969). Ifølge udviklingspsykologen Daniel N. Stern lærer spædbørnene hurtigt, hvordan for eksempel en rangle fungerer, og de lærer, at hvis jeg bevæger hånden, så siger rangle en lyd. Det er den klassiske årsag og virknings forklaring (Stern, 1995, 1998). Rasleæggene er i denne situation en slags minirangle som bliver interes-

sant for børnene, fordi rasleægget lyder som en rang-le, men er anderledes udformet.

Jeg oplevede, at et par af børnene i de afsluttende timer, rent faktisk kunne holde rytmen i flere af instrumentsangene, hvor der var en fast 4/4-dels puls. En forklaring kunne være, at sangene direkte afspejlede børnenes pulsslag, og at de derfor havde nemt ved at holde takten. En anden forklaring, som forældrene tilsluttede sig med et glimt i øjet og et stort smil var, at børnene var meget musikalske. En tredje forklaring er ifølge David J. Hargreaves (1986), at spædbørn alle-rede meget tidligt har en meget veludviklet rytmisk sans, og det giver sig udtryk i at de rokker fra side til side, nikker eller vipper, når de hører musik. En videnskabelig undersøgelse har vist at spædbørn med meget lidt træning, kan fastholde en simpel rytme i et kortere tidsrum.

I undervisningstimens indledningssang, hvor børnenes navne var indflettet i, brugte jeg et klokke-spil som akkompagnementsinstrument. Jeg spillede intervallet en kvint på klokkespillet, og alle de voksne sang melodien, som var opbygget over 'Avra for Laura'-temaet. (Ibid.) Jeg fandt det vigtigt at introducere ur-intervallet og ur-temaet for børnene og forældrene, bl.a. fordi mange børnesange er opbygget over dette tema. Temaet er let at huske, og dermed ville grundlaget være skabt for en reaktion på musikken. Allerede den første gang reagerede børnene på lyden fra klokkespillet. Vi sang til hvert enkelt barn. Efter et par undervisningsgange var børnene blevet så fortrolige med lyden, at de gerne ville røre ved klokkespillet. De kunne mærke svingningerne i instrumentet, se og gerne gribe efter trækøllen jeg spillede med, fordi den bevægede sig på instrumentet, og metallet gav en lyd fra sig, hver gang det blev ramt. Denne sang- og lydoplevelse stimulerede det visuelle og det auditive, og derudover var øvel-

sen også individuelt styrkende, da gruppen var orienteret mod hvert enkelt barn, både i tekst, men også, fordi vi alle rent fysisk havde vendt kroppen mod det barn, der blev sunget til.

Udover sang og brugen af instrumenter havde jeg valgt at bruge dans og bevægelse, som et led i undervisningstimen. I dansene var det forældrene, der dansede og bevægede sig med barnet på ar-men. I bevægelsen får man en fælles puls, og der er ikke langt til smil og latter, når man bevæger sig sammen. Det stimulerer barnets pulsfornemmelse og dets rum- og retningsfornemmelse. I nogle af legesangene fik de også fornemmelse for "solo-optræden", og dermed fornemmelsen af at være centrum for andres opmærksomhed. Den vuggende bevægelse af at sidde på den voksne hofte skaber tryghed, fordi det er en bevægelse børnene er vant til fra tiden som foster. Børnene var meget begejstrede for dansen, især hvis dansen enten indebar løft eller kontakt med de andre børn.

Faldskærmen er et af de materialer jeg bruger meget, og sammen med den bruger jeg en bold, som vi i gruppen kan få til at flytte sig rundt på faldskærmen, ved at gruppen af forældre holder i kanten af faldskærmen hele vejen rundt, og samtidig løftes og sænkes den, så bolden flytter sig. Dermed former gruppen et fælles fokus mod bolden, som bevæger sig, og vi bruger en sang om et lille skib, som skal i havn hos alle børnene. Det er igen en sansestimulerende øvelse, der både stimulerer øjet, øret, og kroppens bevægelser. Øvelsen er som før med klokkespillet socialt styrkende, når gruppen samler opmærksomheden om hvert enkelt barn. En lille pige på mit hold var meget glad for denne øvelse, og hver gang faldskærmen og bolden kom frem, blev hun ekstra ivrig, og var ofte tæt på at "kaste" sig efter bolden, når den flyttede sig rundt

på faldskærmen. Hver gang hun fik bolden var hun så glad og lavede små glædesskrik, for til sidst at kramme bolden.

Som afslutning på timen havde jeg valgt et stykke musik fra Jan Johanssons cd: *Barn visor*, som jeg afspillede for holdet. Barn og forælder lå på vattæppet og lyttede til musikken, samtidig gik jeg rundt fra barn til barn med en stor rød kinesisk vifte, og viftede med den over hovederne på børnene og de voksne. Bevægelserne med viften var ganske lette, men nok til at børnene kunne fokusere på viften, farven, bevægelsen og luften, som viften automatisk viftede op. Børnene blev ivrige og "lyset" i øjnene havde samme karakter og reaktion, som jeg så, da børnene arbejdede med rasleæggene.

Afrundende kommentar

Det bærende element i timen var sangen og jeg har bemærket, at børnene kunne genkende min stemme, de blev ivrige og meget smilende, når jeg henvendte mig til dem. Inge Marstal siger i sit hæfte, *Mine første salmer*: "Det at synge rører ved os på en ganske bestemt måde. Sangen kan mere end

noget andet beskrive en stemningsverden og forløse menneskelige følelser." (Marstal, 2003)

Det er den følelse af nærhed jeg har mærket hos spædbørnene og forældrene. Det har været utrolig positivt at opleve, hvordan de små børn har leget med, og været interesserede i det repertoire og materiale jeg havde med. Jeg glæder mig over det privilegium jeg har ved at undervise i musik, og jeg glæder mig til alle de børn jeg skal synge med i fremtiden.

Litteratur

- Hargreaves, David J.(1986) *The Developmental Psychology of Music*. Cambridge University Press.
- Marstal, Inge et al. (2003) *Mine første salmer*, Frederiksberg: Københavns stiftscentral.
- Piaget, Jean (1969) *Barnets psykiske udvikling*. København: Hans Reitzels forlag.
- Stern, Daniel N.(1995) *Barnets interpersonelle univers*. København: Hans Reitzels forlag.
- Stern, Daniel N. (1998) *De første 6 måneder*. København: Hans Reitzels forlag.